

ספירת העומר ושבועות

כשהתורה כותבת את התאריך של חג השבועות, היא לא כותבת באיזה יום בחודש סיון הוא חל, אלא תלוי הדבר בספירת העומר, לאחר ספירת שבעה שבועות מחג הפסח חל חג השבועות:

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּתְחַרַת הַשִּׁשִּׁתַּיִם מִיּוֹם הַבֵּיאָכֶם אֶת-עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה" (ויקרא פרק כג)

א. הרמב"ם: הספירה מגלה את ההשתוקקות לתורה

הרמב"ם מבאר את טעם המצוה, ובכך גם מסביר מדוע לא נאמר באיזה יום בחודש חל חג השבועות: "ושבועות, הוא יום מתן תורה, ולהגדיל היום ההוא נמנו הימים מן המועד הראשון אליו, כמי שממתין בו הנאמן שבאוהביו ושהוא מונה יום וגם השעות, וזאת היא סבת ספירת העומר מיום צאתנו ממצרים עד יום מתן תורה, שהוא היה הכונה והתכלית ביציאתם, באמרו ואביא אתכם אלי" (ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מג)

חג השבועות, מתן תורה, הוא התכלית של יציאת מצרים. תכלית גאולתם של ישראל היא קבלת התורה, כמו שאמר הקב"ה למשה בסנה: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה". עם ישראל, מתוך השתוקקות לאותו מאורע גדול, ספרו את הימים. ספירת העומר איננה רק כדי לדעת מתי יחול חג השבועות אלא היא מראה את ההשתוקקות ואת הרצון שלנו לקבל את התורה. מצוה זו אשר אנו מקיימים כל שנה, מראה שכל שנה עדיין יש לנו את הרצון והשאיפה לקבל את התורה.

ב. האור החיים: הספירה – היטהרות והכנה למתן תורה

האור החיים נותן הסבר מעט שונה מדוע ישנו צורך לספור ספירת העומר בין פסח לשבועות – כדי לחזק את ההכנה לקבלת התורה:

"וספרתם לכם וגו'. אומרו 'לכם' לצד שיצו ה' לספור שבע שבתות, ואמרו ז"ל (זוהר ח"ג צד א) כי לצד שהיו בטומאת מצרים, ורצה ה' להתחבר לאומה זו, דן בה כמשפט נדה שדינה לספור ז' נקיים. וצוה שישפרו ז' שבועות, ואז יהיו מוכשרים להכניסם כלה לחופה. והגם כי שם ז' ימים וכאן ז' שבועות, לצד הפלגת (גודל) הטומאה (שהיו ישראל במצרים במ"ט שערי טומאה)... והוא מאמר הכתוב כאן 'וספרתם לכם', פירוש - סיבת ספירה זו היא לסיבתכם, לטהרתכם, שזולת זה תיכף היה ה' נותן להם התורה".

(אור החיים ויקרא פרק כג, טו)

על פי האור החיים, ניתן אולי לומר שהתורה לא ציינה את יום מתן תורה כדי ללמד אותנו על הצורך להתקדש ולהיטהר כהכנה ללימוד התורה, ולכן החג מתקיים אחרי ימי הספירה.

ג. הרב קוק: התהליך בימי ספירת העומר

הרב קוק מבאר את היחס בין פסח לשבועות לפי קרבן המנחה השונה בכל חג: בפסח מקריבים את קרבן העומר שהוא מנחת שעורים, וכידוע השעורים הם מאכל בהמה, ואילו בחג השבועות קרב קרבן שתי הלחם שנעשה מחיטים שהם מאכל אדם:

"ולפיכך מחובר הוא פסח לעצרת על ידי ספירת העומר שבבית המקדש, שהיא מחברת את מנחת השעורים, מאכל בהמה, נטית הרגש הטבעית, אל החטים, מאכל אדם, העלוי השכלי הרוחני "עץ הדעת חטה היה". ושני הכחות היסודיים האלה מגלים את כל מלא ערכם ופעולתם, במעמקי הנפש ומרחבי החיים, בהופיעם כל אחד בצורתו העצמית השלמה, באין שום דבר מעיק לו כלל, ובהתכנסם והתקשרם יחד למערכה אחדותית עליונה.

(אורות ישראל, ח, א)

ישנם שני כוחות באדם ושניהם חשובים: הכח הטבעי והכח השכלי (=הרוחני). בפסח, היתה גאולה מהשיעבוד, גאולה טבעית. לעומת זאת בשבועות התעלה עם ישראל וקיבל את התורה, שזו תכלית יציאת מצרים, הגאולה הרוחנית. כאשר עם ישראל יצא ממצרים הוא לא יכל לקבל מיד את התורה, היה צריך להתעלות לאט עד למדרגה בא יוכל לקבל את התורה, אלו הם ימי ספירת העומר. ספירת העומר היא התהליך המקשר בין שתי הגאולות הללו ומחבר אותם.